บทที่ 5
สรุปและอภิปรายผล

5.1 สรุปผลการศึกษา

กระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองหรือกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง มีความสำคัญต่อการคงอยู่ของระบบการเมืองเพราะเป็นการส่งผ่านความโน้มเอียงต่างๆ อันได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ ปทัสถาน และค่านิยม จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ทำให้เกิดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมทางการเมืองที่พึงประสงค์หรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองของสังคมนั้น ๆ เอง

กระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง เริ่มต้นตั้งแต่ในวัยเด็กและสั่งสมลักษณะเฉพาะของบุคคลทางการเมืองขึ้น ซึ่งจะมีผลต่อไปในวัยผู้ใหญ่

เมื่อกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองมีความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่สำคัญ และมีอิทธิพลต่อกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองของเด็กในวัยประถมศึกษา และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเด็กในเขตเมืองกับเขตชนบท ปัจจัยดังกล่าวมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร อีกทั้งต้องการศึกษาว่าเด็กนักเรียนในเขตเมืองและเขตชนบท มีการเรียนรู้ทางการเมืองแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

จากผลการศึกษาพบว่า ครอบครัว โรงเรียน และสื่อมวลชน มีอิทธิพลต่อกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองของนักเรียนประถมศึกษา เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้และ นักเรียนส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองหรือมีการเรียนรู้ทางการเมืองโดยผ่านสื่อมวลชนมากที่สุด มีความสนใจและติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางเหมาะสมกับสภาพแห่งวัย และโดยภาพรวมนักเรียนประถมศึกษามีความรู้ทางการเมืองอยู่ในระดับมาก

เมื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนประถมศึกษาในเขตเมืองและเขตชนบท พบว่า นักเรียนประถมศึกษาในเขตเมืองมีการเรียนรู้ทางการเมืองสูงกว่านักเรียนในเขตชนบท โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 17.99 และ 17.45 ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ค่าที (T - test) ผลปรากฏว่าคะแนนค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่มีความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ หรือไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น

จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่านักเรียนในเขตเมืองมีการเรียนรู้ทางการเมืองสูงกว่านักเรียนในเขตชนบท

เมื่อเปรียบเทียบแหล่งความรู้ทางการเมืองของนักเรียนในเขตเมืองและเขตชนบท พบว่านักเรียนในเขตเมืองมีแหล่งการเรียนรู้ทางการเมืองที่สูงกว่า โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 22.02 และ 21.29 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ค่าที (T - test) ผลปรากฏว่าคะแนนค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ หรือมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่านักเรียนในเขตเมืองมีการเรียนรู้ทางการเมืองผ่านสื่อมวลชนมากที่สุดแต่ปฏิเสธว่านักเรียนในเขตชนบทมีการเรียนรู้ทางการเมืองผ่านระบบโรงเรียนมากที่สุด

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติค่าไคสแควร์ χ^2 พบว่าการเรียนรู้ทางการเมืองในชั้นเรียน ของนักเรียนประถมศึกษามีความสัมพันธ์และมีความแตกต่างกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติค่าไคสแควร์ χ^2 พบว่าการเรียนรู้ทางการเมืองในชั้นเรียนของนักเรียนประถมศึกษา มีความสัมพันธ์ตามสถานที่ศึกษา และมีความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนในเขตเมืองกับเขตชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติค่าไคสแควร์ χ^2 พบว่า การเรียนรู้ทางการเมืองโดยผ่านวิทยุกระจายเสียงของนักเรียนประถมศึกษา มีความสัมพันธ์ตามสถานที่ศึกษา และมีความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนในเขตเมืองกับเขตชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติค่าไคสแควร์ χ^2 พบว่า การเรียนรู้ทางการเมืองโดยผ่านการสนทนากับคนในครอบครัวของนักเรียนประถมศึกษา มีความสัมพันธ์ตามสถานที่ศึกษา และมีความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนในเขตเมืองกับเขตชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติค่าไคสแควร์ χ^2 พบว่า การเรียนรู้ทางการเมืองโดยผ่านการได้ยินได้ฟังคนในครอบครัวสนทนากันของนักเรียนประถมศึกษา มีความสัมพันธ์ตามสถานที่ศึกษา และมีความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนในเขตเมืองกับเขตชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติค่าไคสแควร์ χ^2 พบว่า การเรียนรู้ทางการเมืองโดยผ่านการสนทนากับเพื่อนที่โรงเรียนของนักเรียนประถมศึกษา มีความสัมพันธ์ตามสถาน

ที่ศึกษา และมีความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนในเขตเมืองกับเขตชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติค่าไคสแควร์ χ^2 พบว่า การเรียนรู้ทางการเมืองโดยผ่านการฟังการอภิปรายหรือการปราศรัยตามที่สาธารณะของนักเรียนประถมศึกษามีความสัมพันธ์ตามสถานที่ศึกษา และมีความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนในเขตเมืองกับเขตชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติค่าไคสแควร์ χ^2 พบว่า การเรียนรู้ทางการเมืองโดยผ่านการสนทนากับคนในครอบครัวของนักเรียนประถมศึกษา มีความสัมพันธ์ตามอาชีพผู้ปกครองและมีความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนที่มีผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติค่าไคสแควร์ χ^2 พบว่าการเรียนรู้ทางการเมืองโดยผ่านการอบรมความรู้ทางการเมืองของนักเรียนประถมศึกษา มีความสัมพันธ์ตามอาชีพผู้ปกครอง และมีความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนที่มีผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติค่าไคสแควร์ χ^2 พบว่า การเรียนรู้ทางการเมืองโดยผ่านการอบรมความรู้ทางการเมืองของนักเรียนประถมศึกษา มีความสัมพันธ์ตามการอยู่อาศัยกับผู้ปกครอง และมีความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนที่อาศัยอยู่กับผู้ปกครองต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการทดสอบสมมุติฐาน

สมมุติฐานข้อที่ 1 โรงเรียน ครอบครัว และสื่อมวลชน มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กในวัยประถมศึกษา **ยอมรับ**

สมมุติฐานข้อที่ 2 เด็กในเขตเมืองเรียนรู้ทางการเมืองผ่านสื่อมวลชนมากที่สุด ขณะที่เด็กในเขตชนบทเรียนรู้ทางการเมืองผ่านระบบโรงเรียนมากที่สุด **ยอมรับและปฏิเสธ**

สมมุติฐานข้อที่ 3 เด็กในเขตเมืองมีการเรียนรู้ทางการเมืองมากกว่าเด็กในเขตชนบท **ปฏิเสธ**

5.2 อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ มีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาใช้อ้างอิงทั้ง 3 แนวคิดคือ แนวคิดวัฒนธรรมและการกล่อมเกลาทางการเมือง แนวคิดประชาธิปไตย และแนวคิดการเรียนรู้ทางการเมือง

โดยแนวคิดวัฒนธรรมและการกล่อมเกลาทางการเมือง ได้กล่าวไว้ว่าวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก ตลอดถึงพฤติกรรมทางการเมืองต่างๆ ของบุคคลโดยมีการกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นตัวกำหนดซึ่งการกล่อมเกลาทางการเมืองสามารถทำได้โดยผ่านตัวการและโดยวิธีการทั้งที่เป็นทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้ ก็สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวโดยการศึกษาพบว่า ตัวการที่มีอิทธิพลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของเด็กในวัยประถมศึกษาก็คือ ครอบครัว โรงเรียน สื่อมวลชน นอกจากนี้ยังมีตัวการอื่น ๆ อยู่บ้างเช่น เพื่อน ผู้ปกครอง เป็นต้น

แนวคิดประชาธิปไตย โดยเฉพาะประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต การดำเนินชีวิตโดยยึดหลักประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ควรสร้างเสริมให้เกิดขึ้นจนถึงขั้นที่เกิดเป็นบุคลิกภาพทางการเมือง ซึ่งก็เกี่ยวข้องโดยตรงกับการกล่อมเกลาทางการเมืองโดยผ่านตัวการต่างๆ เช่นการที่ผู้ปกครองหรือคนในครอบครัว มีการพูดคุยด้วยกันเกี่ยวกับเรื่องการเมือง การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นต่างๆ เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้ตัวการต่างๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีส่วนทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การมีบุคลิกภาพทางการเมืองที่พึงประสงค์ต่อไป

แนวคิดการเรียนรู้ทางการเมือง การเรียนรู้ทางการเมืองมีได้ใน 2 ลักษณะคือการเรียนรู้โดยตรง (Direct Learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการตั้งใจ มีหลักสูตร ระยะเวลา วิธีการสอนและการวางแผนการสอนที่แน่นอน และการเรียนรู้โดยอ้อม (Indirect Leaning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยไม่ตั้งใจ ไม่เป็นทางการ จากผลการศึกษา พบว่านักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีการเรียนรู้ทางการเมืองผ่านสื่อหรือแหล่งต่างๆ มากมายไม่เฉพาะแต่การเรียนรู้ในชั้นเรียนเท่านั้น ซึ่งความเห็นของอัลมอนด์ที่เห็นว่าการเรียนรู้ทางการเมืองโดยตรงและโดยอ้อมนั้นมีอิทธิพลต่างกันและการเรียนรู้ทางการเมืองโดยทางอ้อมนั้นน่าจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองมากกว่าก็สอดคล้องกับการศึกษาในครั้งนี้

5.3 ข้อเสนอแนะ

กระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองหรือกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองนับว่ามีความสำคัญต่อระบบการเมือง เพราะเป็นกระบวนการที่นำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ทำให้เกิดแบบแผน ทัศนคติ และความรู้สึกของบุคคลต่อการเมือง เป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล

กระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองมีรากฐานตั้งแต่ในวัยเด็ก ดังนั้นการที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้ ทัศนคติ ตลอดถึงพฤติกรรมทางการเมืองที่เหมาะสม จึงต้องกระทำเสียตั้งแต่ในวัยเด็ก

สถาบันต่างๆ ที่มีหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองแก่เด็กที่สำคัญก็คือสถาบันครอบครัว โรงเรียนและสื่อมวลชน

สถาบันครอบครัว เป็นหน่วยสังคมพื้นฐานในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองแก่เด็ก ซึ่งอาจกระทำได้โดยการส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้ที่มีเหตุผลกล้าแสดงความคิดเห็นของตนต่อผู้อื่น บุคคลในครอบครัวเองก็ต้องรับฟังความคิดเห็นของเด็ก สนับสนุนให้เด็กติดตามความเคลื่อนไหวต่างๆ ทางการเมือง ส่งเสริมให้เด็กเกิดความสนใจและกระตือรือร้นทางการเมือง เช่น มีการพูดคุยซักถามถึงข่าวสารทางการเมือง เปิดรับข่าวสารจากสื่อประเภทต่างๆ เป็นต้น

สถาบันการศึกษา โรงเรียนเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองทั้งโดยตรงและโดยทางอ้อม ทางตรงคือการอบรมสั่งสอน การจัดหลักสูตรเนื้อหาการเรียนเกี่ยวกับการเมืองให้เหมาะสมกับวัยและชั้นเรียน ทางอ้อมได้แก่การฝึกให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออก การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมือง เช่น การจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนหรือการจัดให้มีสภานักเรียน เป็นต้น

สื่อมวลชน ในปัจจุบันสื่อมวลชนเข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญในชีวิตประจำวันของคนเรา ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือ อื่น ๆ ดังนั้นสื่อมวลชนจึงเป็นตัวกลางที่มีความสำคัญมากในการทำหน้าที่อบรมกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เด็ก โดยการเผยแพร่ความรู้ ข่าวสารทางการเมือง ตลอดจนสร้างความเข้าใจและทัศนคติในทางที่ดีต่อระบบการเมือง อันจะนำไปสู่การพัฒนาทางการเมืองในที่สุด